

Luis Martín-Santos

Sessizlik Zamanı

Türkçesi: Yıldız Ersoy Canpolat

Roman

Telefon çalıyordu, sesini duydum. Ahizeye uzandım. Pek bir Şey anlamadım. Telefonu elimden bıraktım. "Amador," dedim. İri dudaklarıyla geldi ve telefonu eline aldı. Mikroskopa bakıyordum, preparat pek anlaşılır gibi değildi. Bir kez daha baktım. "Apaçık kanserli." Fakat mitozdan sonra mavi leke gitgide dağılıyordu. "Bu kabarcıklar da kayboluyor Amador!" Hayır, kabloya basmıŐ. "FiŐi tak!" Telefonda konuşuyor, bakıyor ve beni görüyor. "Başka yok." "Başka kalmadı." Fare kalmamıŐ! Her Őeyi bilen, bilim karŐısında doęuŐtan aŐaęılık duygusuna kapılan İber halkının namusunu kurtaran sakallı adamın yüzü karŐımda, meraklı ve kıpırtısız, kobay kalmadı diye buyuruyor. AnlayıŐlı ve aŐaęılık duygusundan namusunu kurtaran sırtıŐı deneęimizin kalmadığını –anla iŐte!– açıklıyor. Zavallı halk, zavallı halk. İrmakların ve beyinlerin grl grl akmasını bekleyen bu susuz yarımada, bir kez daha kuzey dln almayı, bilimin saygı görmesini, yüce kralın yüzünün gülmesini kim istemez ki? Kristalciklerinde uyuŐmuŐ anormal mitozlar – tüm devinimdekiler bunlar. BaŐta hareketsiz duran, telefonu yerine koyan Amador, sırtarak ve bana bakarak, "Bitti" diyor. Hem de dalga geçen, o kaba sırtıŐıyıla. "Bu ne dudaklar Amador." MNA hücresi öylesine umut verici ki. Telefon bir daha alıyor. UnutmuŐum. "Ne için gülüyorsunuz Amador? Neye gülüyorsunuz?" Evet, biliyorum artık. Fareler bitti. Resimdeki adama, denizde kaybolan ırmaklara karşın hiç mi hiç yok. Suların yolunu çevirecek barajlar yapma olanağı var.

Ama ya özgür düşünce? Yaratıcı güç kaynağı. Gerçeği araştıran Batılı saplı skalpelle çalışıyor ve orada İberyalı olmayan gözlerin göremeyecekleri bir şeyler keşfediyor. Bir savaşmış gibi. Umutsuzluğa karşın, ödeneklere karşın, kobaydan boğaya varana dek hiçbir şeyimiz yokmuş gibi. Bu kanserli hücre Para Enstitüsünün sağladığı dövizlerle satın alındı. Memleketi olan Illinois'den getirildi ve şimdi sonu geldi. Amador sırtıyor, birisiyle telefonda konuşuyor çünkü. Yarımada insanının dar bakış açısıyla, fiğden, bakladan, nohuttan oluşan, proteinden yoksun, sürekli dengesiz beslenmenin azalttığı beyin gücüyle daha da beceriksizleşecek, hiçbir şey yapamayacak mıyız? Yalnızca domuz yağı, yalnızca domuz yağı ve lapa. Amador gibi adamlar üzülseler de sırtırlar, bu MNA hücreli son farenin yok olmasının, araştırmacının, yüce kralın önünde elinde yanan meşaleyle koşamayacağını, bura halkını, memleketi Illinois'de olduğu gibi burada da menopoz dönemine yeni giren, canlı olarak değil de uyduruk bir biçimde düzenli olarak kanı boşanan kadınların taze etlerini şişirip tahrip eden bu uyuşuk mitozla savaşımında elde edeceği tartışma götürmez üstünlüğünü ilan edemeyeceğini gösterdiğini bile bile sırtırlar. "Betrojen" Yenik ölü. "Uzanıver, siyah almaç-göndermeci eline al, ilgili bakana emir ver, ona de ki, araştırma –ah Amador!– araştırma bir fareye değer." Bırak gülmeyi ve her şeyden önce de zekândan, gördüğün eğitimden insanı kuşkuya düşürecek şu tükürük sıçratma işini bırak. "Savaşta fare yedik. Bence kediden daha lezzetli. Kediden gına geldi. Yediğimiz kediler. Üç kişiydik. Lucio, Muecas ve bendeniz." Kötü beslenen halk için protein. Hareketli nöronların beyin zarına göç etmeleri sırasında, bunların noksan mitozları –olağandır bunlar– belirli giriş yerleri olmadığından zayıflar ve telef olurlar, kimi zaman sayıları azalır, kimi zaman düzenleri bozulur ya da hırpalanır, kimi zaman zorunlu olarak kollara ayrılıp cümbür cemaat yollarına giderler. Tahrip edici neoplazmanın nedenlerini bulmakta bu yüzden aciz kalacağız. Amador bana bakıyor. Gülünç buluyor yüzümü. Bu güldürü-

yor onu. Ben denek yokluğundan, elektron mikroskobu olmadığı için dev gibi çekirdekleri yeniden sayarken Amador da başında kahverengimsi beresi, sırtında nasılsa henüz beyaz kalmış gömleğiyle yaptıkları tek iş arada sırada bol bol işemek, pis kokular yaymak olan üç uyuz köpeğin yırtınircasına uludukları arka tarafa gidiyor. Amador farenin işini bitirdiği gibi köpeklerin de işini bitirmek istediğinden, vermeye yanaşmadığım bir emir bekliyor benden, bense bakıyorum ve bu konuda bir şeyler koparmak için, söyleyebileceği sözleri duyma isteğiyle kulak kabartıyorum. “Muecas’ta var,” diyor Amador. Yanlış. Her fare kanserli değil. Her fare, farelere daha iyi bir yaşam sağlamak için, özel olarak hazırlanmış, havalandırılmalı, parlak cam duvarları yarı saydam laboratuvarlarda on altı bin tür arasından dikkatle seçilen Illinois doğumlu farenin türünden değil. Otopsi yapılan bir sürü fare ailesi arasında küçük bir kasık tümörünü ve bu tümörde yerleşen, yalnız farelere özgü olmayan o tahrip edici, gizemli ve kendiliğinden ölümü keşfedinceye dek ustaca seçilmiş bir tür. İsveç ya da Sakson kökenli annelerin hamilelik döneminde ve daha sonra emzirme ve okul dönemlerinde aşırı protein almış Batılı sarışın kızlar. Güzel de olsalar, çirkin de olsalar, saydam sarayda bugün mitozların sayımını yapmakta kullanılan etin ve karmaşık lipidlerin elektronik beyne dönüşünde düzgün bir biçimde yerleşmelerine değin nöroblastların düzenli göç etmeleri sayesinde asla gerizekâli olmazlar. Bu yerinden yurdundan ayrı düşmüş soy, Enstitünün zaten kısıtlı olan ödenekleri kendisine harcandıktan sonra yok olup gidiyor. Doğum yerleri olan Illinois’dan getirilen fareler, kontrolsüz biçimde alabildiğine çoğalmalarını önlemek için, cinslerine göre –erkek ve dişi olarak– ayrılıyor. İyi düzenlenmiş hamilelikle cinsel uyarma. Bir yığın döviz harcanarak, uçakla, özel sandıklarda. Ve şimdi, üretildiklerinden daha hızlı bir biçimde tüketiliyor, ölüp gidiyorlar! – ve Amador gülerek, “Muecas’ta var” diyor. Muecas, üstüne başına havlayan ama işemeyen köpek kokusu sinmiş halde geldi. Seve seve yaptığı ağır görevin kur-

banu olan köpek, işemeyince birikintileri terle dışarı atar. Ayak tabanları fazla terlemediği için de, terlemek için dışarı çıkardığı diliyle soluk alarak kokusunu da atar. Bir köpek ameliyat edildiği ve polietilenden ya da polivinilden bir uyluk kemiği yerleştirildiğinde öylesine acı çeker ki, Hayvanları Koruma Derneği adı altında bütün doyumsuz kinlerini kusacak, kanserli olmayan, bir işe yaramayan, cinsel bakımdan tatmin edilmemiş bu iğrenç Anglosakson bakirelerin –burada– bulunmayışına şükretmemiz gerek. Aksi halde, en basit şeylerin bile bulunmaması yüzünden hiçbir araştırma yapılamazdı. Ve sakallı ihtiyarın yüce kralın önünde yaptığı beceriksiz hareketleri yineleme olasılığı –şimdiki gibi– bütünüyle yok olmakla kalmayacak, kaba bir biçimde gülünç olacak, yalnızca kuşkulu olmakla kalmayacak, şaklabanlık sayılacaktı. Yeldeğirmenleri dev sanılmayacak, isteklerimizin hayalleri sanılacaktı. Neden, köpeklerden kime ne? Anasını bile çok az ilgilendirirken bir köpeğin çektiği acı kimi rahatsız eder? Bildiğimiz kadarıyla, dünyanın bütün gelişmiş ülkelerinin saydam laboratuvarlarında, polivinilin köpeğin yaşamsal dokularınca kabul edilmediği ispat edildiğine göre, polivinil üzerinde yapılan bu araştırmadan bir sonuç çıkmayacak; çok doğru. Buralı bir köpeğin, işemeyen bir köpeğin nelere katlanabileceğini kim biliyor? Karşılaştırma olanağı yok, bunun için de bu Muecas'ın elinde bu türe benzer bir şey olabilir. Dişi farelerle ya da yakın türden ya da aynı türden dişi hayvanlarla birleştirerek yalnızca Amador'un bildiği üretim yollarıyla üretilebilir. Bu sayede bir başka buluş, İsveç kralının, bu Batılı sarışınların konuşmadığı bir Hacivat İngilizcesi ya da Latincesiyle konuşarak önümüzde eğitebileceği ve Amador'a –fraktan hoşlanmadığı için çizgili pijama giyen aynı Amador'a– istediği tek ödülü verebileceği bir buluştan daha da önemli bir başka buluş ortaya çıkabilir. Muecas da uzun düşüncelerden, katsayı, crossing-over hesaplarından, gen haritalarının belirlenmesinden elde edebildiği yeni türüyle orada olacaktır.